

הירא מעבירות שבידו

שלא הפסיקו בין תפילין של יד לתפילין של ראש, ולכן נאמר עליהם (בראשית מט, יט) גדוד יגודנו והוא יגוד עקב, שישבו מהמלחמה עם כל גדודיו אגודים ביחד, (ע"ש בתרגום ובפירוש"י).

ז. רבנו בחיי במדבר | פרק לב

לב) נחנו נעבור חלוצים לפני ה'. הנה בני גד לא היו מתפחדים לשבת במקומות אלו מעבר לירדן מזרחה מפני האומות אשר סביבותיהם אף על פי שהיו רחוקין מאחיהם שאר השבטים, כי היו מזוינים בשני מיני כלי זין, בכח הגוף ובכח הזכות, ולשון חלוצים לפני ה' יכלול את שניהם, וכן ביהושע כתיב (יהושע ו, ז) והחלוץ עובר לפניהם, ודרשו חז"ל אלו בני גד ובני ראובן שקיימו תנאם, כי היו בוטחים בגבורתם וכוחם בזכות המצוה שבידם, וכענין שדרשו חז"ל וטרף זרוע בזכות תפילין שבזרוע, אף קדקד בזכות תפילין שבראש:

ח. חתם סופר

במסורה וטרף ב', וטרף זרוע אף קדקוד, וטרף ואין מציל [מיכה ה'], כי הנה צריכין אנחנו לשתף מחשבותינו לטובה בעשיית המצוה כי המחשב לעבוד ה' ונתעצל ולא עשה ענוש יענוש ומכ"ש שלא יראה בגאות ה' לנקום בשונאיהם שהרי השליכו אחרי גו, אך גם כל מצות ה' בלא כוונת מחשבה טובה עליו נאמר תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל ועבדת את אויביך, ואיך יראה בישועה העתידה, ולכן מניחין תפילין על המוח מקום המחשבה ועל היד מקום המעשה לרוקן המחשבה והמעשה להבורא ית"ש. וזהו וטרף זרוע אף קדקוד כשיתערבו המחשבה והמעשה כי טרף מלשון עירב כמו ביצים טרופות וע"י טירוף צירוף ושיתוף המחשבה עם המעשה ע"י וטרף ואין מציל שונאיו מידו וק"ל.

ט. חתם סופר

מה שמניחים תפלה של יד נגד הלב תחלה ומברכים להניח ושוב של ראש ומברכים על מצות מפני שהוא גמר המצוה, י"ל ע"ד משל בני מדינה שרצו להמליך עליהם מלך א"ל בתחלה אסרו בזיקים את פלוני המערער על המלכות ואח"כ תמליכוני עליכם, וה"נ הרשעים ברשות לבם ההולכים בשרירות לבם הרע, והצדיקים לבם ברשות שכלם וברשות נשמתם, על כן טרם שיניח תפילין עטרה על המוח להקדישו קודש קדשים, צריך תחלה לאסור בזיקים את המערער על המלוכה היינו הלב וצריך להניח תפילין נגד לבו שיהי' קשור ואסור בזיקי קדושה, ואז אח"כ גומר המצוה ומניח של ראש על המוח.

י. דברים | פרק כ

(ב) וְהָיָה כְּקִרְבְּכֶם אֶל הַמִּלְחָמָה וְנִגַּשׁ הַכֹּהֵן וְדָבַר אֶל הָעָם: (ג) וְאָמַר אֲלֵהֶם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' יְהוָה הַיּוֹם לְמַלְחָמָה עַל אֲבִיבְכֶם אֶל יָדְךָ לְבַבְכֶם אֶל תִּירְאוֹ וְאֶל תַּחְפוּזוֹ וְאֶל תַּעֲרָצוֹ מִפְּנֵיהֶם:

רש"י

(ג) שמע ישראל - אפילו אין בכך זכות אלא קריאת שמע בלבד כדאי אתם שיושיע אתכם:

יא. שם משמואל

אמרו ז"ל (ברכות י"ד ע"ב) כל הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו, ובפשיטת הפירוש שבק"ש כתובה מצות תפילין והוא אינו מקיימה, אבל אינו מובן דאם כן מזוזה נמי דכתיבא בהאי ענינא למה לא אמרו הקורא ק"ש ואין מזוזה בפתחו כאילו מעיד עדות שקר בעצמו, ועוד מאי איריא ק"ש אפילו פרשת קדש והי' כי יביאך דכתיבא בהו מצות תפילין נמי:

ונראה דהנה בש"ס פסחים (נ"ה ע"ב) ששה דברים עשו אנשי יריחו על שלשה מיחו בידם חכמים ועל שלשה לא מיחו בידם ואלו הן שלא מיחו בידם וכו' וכורכין את שמע, ושם (נ"ו). בגמ' היכי עבדי אמר רב יהודה אומרים שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד ולא היו מפסיקין [פירוש"י בין אחד לואהבת אעפ"י

א. דברים | פרק כ

(ח) וַיִּסְפוּ הַשְּׂטָרִים לְדָבַר אֶל הָעָם וְאָמְרוּ מִי הָאִישׁ הַיָּרֵא וְרַךְ הַלֵּבב יִלְךְ וַיִּשָּׁב לְבִיתוֹ וְלֹא יִמַּס אֶת לִבְבּוֹ אֶחָיו כְּלָבּוֹ:

רש"י

הירא ורך הלבב - רבי עקיבא אומר כמשמעו שאינו יכול לעמוד בקשרי המלחמה ולראות חרב שלופה, ר"י הגלילי אומר הירא מעבירות שבידו.

ב. סוטה דף מד/א

משנה: ר' עקיבא אומר הירא ורך הלבב כמשמעו שאינו יכול לעמוד בקשרי המלחמה ולראות חרב שלופה, רבי יוסי הגלילי אומר הירא ורך הלבב זהו המתירא מן העבירות שבידו, רבי יוסי אומר אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין הרי הוא הירא ורך הלבב. גמרא: מאי איכא בין רבי יוסי לר"י הגלילי, איכא בנייהו עבירה דרבנן. כמאן אזלא הא דתניא שח בין תפילה לתפילה עבירה היא בידו וחוזר עליה מעורכי המלחמה כמאן כר"י הגלילי.

רש"י

סח בין תפילה לתפילה - בין הנחת תפילין של יד לתפילין של ראש: סח - סיפר: עבירה היא בידו - אם לא חזר וברך דהכי אמרי' במנחות (דף לו) סח מברך שתיים לא סח מברך אחת:

ג. תוספות | מנחות דף לו/א

מתוך פירוש הקונטרס משמע דאם סח וברך שרי וליכא איסורא אלא אדרבה מצוה ושכר ברכה, וזה לשונו סח בין תפילה לתפילה ולא בירך על של ראש על מצות אלא סמך על ברכה ראשונה עבירה היא בידו. מ"ר:

ד. רא"ש | הלכות תפילין

(טו) תניא סח בין תפילה לתפילה עבירה היא בידו וחוזר עליה מעורכי המלחמה, שעל שם קיום מצות תפילין כתיקונה יתקיים באנשי המלחמה וטרף זרוע אף קדקוד, ואף ליהא שמיה רבה ולקדושה ולענות אמן אין להפסיק. ובהל' תפילין עתיקתא כתב סח בין תפילין של יד לתפילין של ראש אם סח שיחת חולין חוזר עליה מעורכי המלחמה, ואם בקדושה ויהא שמיה רבה סח אין חוזר עליה מעורכי המלחמה אלא חוזר ומברך על של ראש שתיים, מפני שכל תפילין טעונות שתי ברכות, ואם ברכן כאחת עולות זו לזו, ואם הפסיקן בקדושה בטלה הראשונה וצריך לברך ב' על של ראש. הא דקאמר מפני שכל תפילין טעונין ב' ברכות - תפילין של ראש קאמר, כלומר לעולם טעונין שתי ברכות, ואם לא הפסיק גם עליהו קאי ברכת להניח. לכן כשהפסיק צריך לחזור ולברך ברכת להניח, ואפילו דאין חוזר מעורכי המלחמה אם הפסיק לענות קדושה ואמן נהי דאין העבירה גדולה כ"כ לחזור עליה מעורכי המלחמה מ"מ איכא איסורא שגורם לברך ברכה שאינה צריכה.

ה. דברים | פרק ג

(כ) וְלִגְדֹת אֶמֶר בְּרוּךְ מְרַחֵם גְּדֹל כְּלָבִיא שְׂכָן וְטָרֵף זְרוּעֵ אֶף קְדָקֵד:

רש"י

כלביא שכן - לפי שהיה סמוך לספר לפיכך נמשל כאריות שכל הסמוכים לספר צריכים להיות גבורים: וטרף זרוע אף קדקד - הרוגיהם היו ניכרין חותכים הראש עם הזרוע במכה אחת:

ו. קול אליהו | וזאת הברכה, אות קל"ב

לכאורה לאיזה ענין מספר זאת ומה רבותא משמיענו שהיו יכולים לעשות כזאת, ויש לבאר עפ"י רמז דהנה אמרו חז"ל דהיסח הדעת והפסק בין תפילין של יד לתפילין של ראש עבירה היא בידו וחוזר עלי' מעורכי המלחמה, לכן מספר כאן לרמז שבידיהם לא היה אף העון הזה, לכן היה אצלם מדה כנגד מדה לטרוף הזרוע אף קדקוד בבת אחת בלי הפסק, להתבונן כי הוא מחמת

שצריך להאריך באחד ולהפסיק בין קבלת מלכות שמים לדברים אחרים שכל אחד מקבל עליו ואומר אחד הוא אלקינו בפסוק ראשון ופסוק שני לשון צוואה הוא]. ויש להבין מה טעמה של אנשי יריחו בזה, ומה תועלת היתה להם בזה שלא היו מפסיקים, ולמה לא עשו כפי רצון חכמים, וגם חכמים למה לא מיחו בהם אחרי שלפי דעתם יש להפסיק.

ונראה לפרש דהנה האדם הוא עולם קטן, וכל מה שיש בעולם הגדול נמצא דוגמתו באדם הפרטי, ודוגמת עליונים ותחתונים שבעולם הגדול יש באדם ראש וגוף, הראש הוא דוגמת לעולם העליון והגוף לעולם התחתון. וכן נמי השכל שבראש הוא דוגמת החמה המאירה לארץ, והלב שבגוף הוא דוגמת הלבנה שמקבלת מאור החמה. השכל הישר הוא מאיר לאדם ומשכילו לדעת המעשים הנרצים והראויים מבלתי ראויים, והלב צריך לקבל השכלת השכל ולהיות נמשך אחריו ולא יתאוה ולא ישתוקק אלא מה שהשכל מחייבו. ואי אפשר להיות אדם שלם בלתי שני אלה. באם השכל משכיל לדעת את הראוי והלב איננו נמשך אחריו הוא גרוע עוד יותר מאילו לא השכיל כלל, וכמו כן אף שהלב מקבל הוראת השכל אלא שהשכל מעוקם הוא גרוע מאד.

ולעומת השלימות בשתי בחינות אלה באה מצות קריאת שמע. הראשונה פסוק היחוד להישייר את שכל האדם, ובענין רעיון האדם ביחוד ה' אין לכות הלב חלק בו והוא מתיחס רק לשכל, וזה שמע ישראל שהוא לשון הבנה שהיא בשכל. ואח"כ באה מצות ואהבת את ה' בכל לבבך וגו' להישייר את הלב להיות דבוק באהבה ומשתוקק למה שראוי עפ"י הוראת השכל שהשכיל בפסוק היחוד, והנה היא טהרת הלב והשלמתו. ובאשר זה בלי זה עוד גרוע כנ"ל, ע"כ השכילו אנשי יריחו ולא היו מפסיקין בין פסוק היחוד לואהבת להורות על ענין נכבד זה, שאין אלה שני ענינים נפרדים אלא שאי אפשר לזה בלי זה. וחכמים ס"ל דאדרבה משום זה עצמו נכון להפסיק מעט, להורות ששתיהן צריכי ולא נגררין זה אחר זה ממילא אלא תרי מילי ניהו, ויכול להיות השכל משכיל ומי' הלב נמשך לדברים פחותים ואיננו נשמע לשכל, וכמו כן להיפוך, וכבמדרש (ויק"ר פ' ל') שמורה מצוות לולב והדס, זה לבעלי מצוות [המתחסות ללב] בלי תורה [המתחסות לשכל] וזה לבעלי תורה בלי מצוות, ולא יסתפק האדם בהישרת אחד מהם לומר שהשני יבוא אחריו ממילא, וכאמרם ז"ל (יבמות ק"ט ע"ב) האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו ומכ"ש להיפוך מצוות בלי תורה הן כנר בלי אור, וכמ"ש (משלי כ"ח ט') מסיר אזנו משמוע תורה גם תפילתו תועבה, אלא כל אחד מהם צריך הישרה בפני עצמו, ע"כ ראו חכמים שנכון יותר להפסיק להורות על ענין נכבד זה, ומ"מ לא מיחו ביד אנשי יריחו, כי שניהם לדבר אחד נתכוונו, ע"כ לא רצו להעבירם ממנהגם:

והנה דוגמת אלו, היינו פסוק היחוד ופרשת ואהבת, הן תפילין שבראש ותפילין של יד כמו שאנו אומרים שתפילין של ראש הן לשעבד את השכל והמחשבה להשי"ת ותפילין של יד הן לשעבד את תאוות הלב ותשוקתו אליו ית"ש, ועל כן סומכין תפילה של ראש תיכף לשל יד, להורות על ענין הנ"ל, וכמו אנשי יריחו שהיו כורכין את שמע, וכאן לא שייך סברת חכמים להפסיק ולהורות ששתיהן צריכי ואינן נגררין זו אחר זו, דבלא"ה נמי שתי פעולות ושתי מצוות הן, ואי אפשר לחשוב דיוצאין בפעולה אחת, ע"כ שוב יותר נכון שלא להפסיק ביניהן, ויבואו שתי ההוראות ביחד:

ולפי האמור יובן הא דהקורא קריאת שמע בלי תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו, ולא אמרינן כן במזווה או בפרשת קדש והי' כי יביאך, דלאו משום דכתיב באותה פרשה אתו עלה, דא"כ גם בפרשת ציצית בלי ציצית בבגד נמי נימא הכי, אלא משום דשניהם מורין על ענין אחד ובני בקתא חדא ניהו:

ועפ"י הדברים האלו יש לפרש הא דמצות קריאת שמע היא מסוגלת לניצוח מלחמות האויבים. דהנה בזה"ק (ח"א ר"ט ע"ב) על צוארינו נרדפנו על בי מקדשא דאיהו צואר ושפירו דכל עלמא נרדפנו יגענו למבני לי' תרין זימנין ולא הונח לנו דהא לא שבקוה לון ואתחרב ולא אתבני לבתר, עכ"ל. ומשמע מדברי הזה"ק שכוונת האומות הלוחמות עם ישראל היתה מצד בהמ"ק שהם מתנגדים אליו, ויש להבין מה להם ולבהמ"ק, ואדרבה בהמ"ק הי' טוב גם להם כבתפילת שלמה, ושבעים פרים אנו מקריבים עליהם בחג כנגד שבעים אומות.

אך יתבאר עפ"י דברי כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה בענין בהמ"ק שנקרא צואר כמ"ש (שה"ש ז' ה') צוארך כמגדל השן וכמ"ש (בראשית מ"ה) ויפול על צוארי בנימין אחיו ויבך ובנימין בכה על צוארי שרומזין על משכן שילה וירושלים כברש"י שם, שענין צואר שהוא ממוצע בין הראש לגוף ודוגמא זו הוא בהמ"ק שהוא אמצעי ומחבר עליונים לתחתונים וכל התפילות עולין דרך בהמ"ק, ולעומתן כל ההשפעות יורדות דרך בהמ"ק כידוע, עכ"ד. והנה שני האחים יעקב ועשו, יעקב איש תם יושב אוהלים, וידוע פירושו בזה"ק דכלול הוא, והי' מחבר תמיד עליונים ותחתונים, וברש"י איש תם כפיו כן לבו, וע"כ כמו שהוא הי' בעצמו מאחד פיו שהוא בראשו [וכנ"ל שכל דיבור מתיחס לשכל שבלתי השכל אין דיבור] ולבו, כן לעומתם הי' מחבר שמים וארץ, שהשכל והלב הם דוגמא להם, אך עשו הי' היפוך זה וכתוב כי ציד בפיו, והגיד המגיד הקדוש הרבי ר' בער זצלה"ה שבפיו שבראשו הי' לו נשמות גבוהות שהיו בשבי' אצלו, אבל לא שם ללבו מכל אלה מאומה, ובקול שמחה הוסיף לאמור שהי' משמר את עצמו שלא יקבל הלב מכל אלה שום הרגש והתפעלות, עכ"ד:

ועל כן עשו נתברך בברכת החרב ולא בשאר כלי מלחמה כקשת וכדומה, כי מהות החרב היא המפרידה בין הראש לגוף וכמהותו כן ברכתו, וע"כ באשר ראשית גויים עמלק הם מתנגדים לבהמ"ק שהוא המאחד עליונים ותחתונים והם להיפוך מזה:

ולפי האמור מובן אשר ק"ש, שהיא מורה על התאחדות השכל והלב, מסוגלת לניצוח האויבים שכל כחם ומהותם הוא כחות הפירוד בין מוח ולב:

ועם זה יתבאר לנו מה שאמרם ז"ל (סוטה מ"ד ע"ב) שח בין תפילה של יד לשל ראש עבירה היא בידו וחוזר עלי' מעורכי המלחמה, ובודאי שחכז"ל שתפסו עבירה זו לא במקרה תפסוה אלא במתק לשונם רמזו ענין המלחמות עם הגויים, ולעיל הגדנו שדוגמת ק"ש הוא נמי ענין תפילה של ראש ושל יד שצריך שיהיו לאחדים, וזה שהפסיק בינתיים הוא היפוך הנדרש לניצוח האויבים:

יב. מדרש רבה | שיר השירים פרשה ד

(ג) רבי יצחק פתר קרייה במלחמת מדין, שערך כעדר העזים עדרים שהלכו למלחמת מדין לא הלכו אלא בזכות משה ופנחס, שעלו מן הרחצה רבי הונא אמר שלא הקדים אחד מהן תפילין של ראש לתפילין של יד שאלו הקדים אחד מהן תפילין של ראש לתפילין של יד לא היה משה משבחן ולא היו עולין משם בשלום הוי אומר שהיו צדיקים ביותר.

יג. נתיבות שלום

הנה כל היהדות של יהודי תלויה במצות תפילין עד שאם אינו מניחם נקרא קרקפתא דלא מנח תפילין. וביאור מהות הענין המיוחד בתפילין כי אצל יהודי יש ב' מבצרים עיקריים שהם המח והלב, בידם השילטון על כל הגוף וכל הרמ"ח איברים, והעבדות של יהודי היא להכניע ב' ענינים אלו המח והלב לקב"ה ועי"ז משליט את הקב"ה על כל איבריו, וזה ענין התפילין, כמו שאומרים בלשם יחוד קודם הנחתם וציונו להניח על היד שהיא נגד הלב לשעבד בזה תאוות ומחשבות ליבנו לקב"ה, ועל הראש נגד המח שהנשמה שבמוחי עם שאר חושי וכוחותי כולם יהיו משועבדים לעבודתו ית"ש. ולכך קודמים תפילין של יד לתפילין של ראש כיון שא"ל לשעבד הנשמה שבמוחי רק אם קודם לכן משעבד תאוות ומחשבות לבו.

יד. מסכת אבות | פרק ג

(ט) רבי חנינא בן דוסא אומר, כל שְׁיָרָאת חֲטָאוֹ קוֹדֶמֶת לְחֻמָּתוֹ, חֲקָמְתוֹ מְתַקְּמָתוֹ. וְכָל שֶׁחֲקָמְתוֹ קוֹדֶמֶת לְיָרָאת חֲטָאוֹ, אֵין חֲקָמְתוֹ מְתַקְּמָתוֹ.

